

EDITORIAL

Magpursiger sa mabudlay nga paghimakas, saulugon ang 53 tuig sang Partido

Nagapanawagan ang Partido sa linibu-libo nga katapu sini, sa mga Pulang hangaway sang Bagong Hukbong Bayan (BHB), mga aktibista kag rebolusyonaryong masa sa tanan nga bahin sang pungsod kag ibang bahin sang kalibutan nga saulugon sa bulan nga ini ang ika-53 anibersaryo sang pagtukod sang Partido Komunista sang Pilipinas (PKP). Ihugyaw naton ang naagum nga mga kadalag-an kag magkuha sang mga leksyon halin sa mga kapaslawan, samtang labing magpakalig-on para atubangon ang mga sakripisyo sa pagsulong sang mabudlay nga paghimakas para pangapinan ang kaayuhan kag interes sang pumuluyo kag isulong ang kawsa agud hilwayon ang banwa halin sa imperyalismo kag tiraniya

Ngaa saulugon ang anibersaryo sang Partido? Bangud ang Partido kag ang ginapamunuan sini nga demokratikong rebolusyon sang banwa nagatiglawas sa paglaum sang minilyon nga Pilipino nga natak-an na sa garuk nga nagaharing sistema nga adlaw-adlaw nagadulot sang pag-antus kag pasakit. Sa tunga sang madulom nga tiraniya, ang rebolusyon iwag nga nagahatag-kasa-

nag sa mga mamumugon kag mangunguma, mga petiburges nga intelektwal, kababainhan, mga titser, nars, ordinaryong empleyado, mga drayber, ordinaryong propesyunal kag mga may manubo nga kita, mga myembro sang komunidad sang LGBT+, mga wala sang trabaho lunsay sa mga syudad kag kaumhan, kag iban pang ginapigos kag ginahimuslan nga sahi kag sektor.

Ginahatagan kapagsik sila sang Partido kag sang programa sini para sa demokrasya sang banwa kag sosyalismo nga mag-organisa, maghulag kag maghimakas para sa tunay nga pagbag-o—para bag-uhon ang halos isa ka gatos na nga malakolonyal kag malapyudal nga sistemang ginaharian sang mga imperyalista, mga daku nga burgesya kumprador, mga daku nga agalon nga mayduta kag ila armadong mga maton. Sa Partido, buhi ang paglaum sang banwa nga ang pila ka siglo nga paghandum para sa pungsodnon nga kahilwayan maagum na gid man.

Ano ang saulugon sa anibersaryo sang Partido? Indi kita kulang sa mga dapat ihugyaw sa palaabuton nga anibersaryo sang Partido. Sa sulugon naton kon paano, halin sa pila

ka rebolusyonaryong proletaryado, nagbaskog kag nagdaku ang Partido nga may linibo nga kadre kag katapuan nga madalom nga nakaugat kag nagapamuno sa minilyon nga pumuluyo.

Saulugon naton ang pagtukod sang Partido sa BHB, nga nagaserbi nga armas sang masa batuk sa pasistang terorismo sang nagaharing mga sahi. Saulugon naton ang pagtamdanay sang masang mangunguma kag sang hangaway sang banwa, kag ang naagum nila nga mga daku kag mga gamay nga kadalagan sa pagsulong sang rebolusyong agraryo sa nagtaliwan nga lima ka dekada upod ang Partido kag BHB.

Saulugon naton ang pagtukod sang mga organo sang gahum pangpulitika, ang binhi sang ila bag-o nga demokratikong gubyrno. Sa idalum sini direkta nga ginakabuhi ang tunay nga demokrasya, baliskad sa paltik nga demokrasya sang reaksyunaryong pulitika kag mga eleksyon, kon sa diin ang pagdinaya, kalakasan, kwarta kag pagpaniplang amo ang nagahari.

Saulugon naton ang pagpundar

sang bag-o nga sistema pang-ekonomya paagi sa pagdula sang pyudal nga pagpanghimulos sang mga agalon nga mayduta sa mga mangunguma kag pag-ubay sa masa sa mga sistema sang pagbinuligay agud pataason ang produktibidad kag kita. Saulugon ang pag-amlig sa kapalibutan batuk sa mga manugdambong nga ginasilutan kag ginapalayas. Saulugon ang milyon nga nakabenepisyo sa serbisyo pang-dukasyon, ikaayong lawas kag pang-ekonomya sang gubyrno sang pumuluyo. Saulugon naton ang manggaranon nga rebolusyonaryong kultura nga nagasalaming sa ila pungsodnon kag demokratikong handum.

Saulugon naton paano sa ubay kag inspirasyon sang Partido gintukod kag ginatukod ang mga unyon, mga asosasyon sang mangunguma, mga konseho kag grupo sang estudyante, kag iban pang porma sang organisasyon agud ipakigbato kag pangapinan ang interes sang mga pigos, para sa tunay nga reporma sa duta, mas mataas nga sweldo, kasiguruhan sa trabaho, kinamatarung sa pabalay, kinamatarung sa edukasyon, sa hilway nga pamahayag, kag iban pang basehan nga kinamatarung sibil, pangpulitika kag sosyo-ekonomiko.

Subong nga tuig, saulugon naton ang lubos-kaisog nga pagbato sang pumuluyo sa pagpanalakay sang terorismo sang estado, kon paano nga nagtindog sila para sa ila mga kinamatarung kag kon paano sila nagpakita sang determinasyon sa atubang sang brutal nga mga pagpamatay kag lapnagon nga paglapas sang reaksyunaryong mga pwersa sang estado sa tawhanong kinamatarung.

Saulugon naton paano nga tubtob subong ginapaslaw sang Partido kag rebolusyon si Duterte kag iya armadong mga tinawo sa ila tuigtuig nga deklarasyon nga dugmukon ang Partido kag BHB. Nagapabilin nga malig-on, mabaskog kag nagsulong ang Partido kag ang armadong rebolusyon.

Saulugon naton paano nga padayon nga nagadamo ang mga kadre sang Partido, mga Pulang hangaway sang BHB, kag mga aktibista sang National Democratic Front of the Philippines (NDFP). Sa atubang sang brutal nga kamatuoran sang tiraniya ni Duterte, nag-alam sila nga magbato kag mag-entra sa demokratikong rebolusyon sang banwa.

Saulugon naton ang pangkalibutanon nga paghiliusa sang proletaryado kag anti-imperyalista—ang internasyunal nga bugkos sang tanan nga pwersa nga nagabato para sa pungsodnon kag kahilwayan sosyal. Isa lamang ang PKP kag ang rebolusyong Pilipino sa tuman kadamo nga rebolusyonaryong kahublagan sa nagkalainlain nga bahin sang kalibutan nga nagabato sa imperyalistang hayop kag tanan nga pwersa nga mapiguson kag reaksyunaryo.

Sa diin pagahiwaton ang mga pagsaulog sang ika-53 anibersaryo sang Partido? Pagahiwaton ang mga pagsaulog sa anibersaryo sang

Sundan sa pahina 3

Tuig LII No. 23 | Disyembre 7, 2021

Kaundan

Editorial: Magpursiger sa mabudlay nga paghimakas, saulugon ang 53 tuig sg Partido 1

Mga reyd, ginlunsar sg BHB sa Negros 3

Mga protesta 3

Perwisyo sg mga pasurender sa Sorsogon 4

Mga apo sg layi militar: #MarcosNoHero 5

Sa Ika-158 kaadlawan ni Andres Bonifacio 5

Palas-anon sg mga mangunguma sg tabako 6

₱66.45-milyong pondo sg tabako, ginkurakot 7

Teror sa ere, teror sa duta 8

Kaso batuk sa 17 aktibista, ginbasura 8

Protesta sg mangunguma sg Cagayan Valley 8

Sa malip-ot nga pulong 9

Mga protesta sa bilog nga kalibutan sa 2021 10

 @cpp_angbayan

 fb.com/editorsofAB

 cppinformationbureau@gmail.com

Ang Ang Bayan ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Pilipinas

Nagasulunod nga reydy, ginlunsar sang BHB sa Negros

NAGASULUNOD NGA TAKTIKAL nga mga opensiba ang ginlunsar sang mga yunit sang Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Central Negros sa nagligad nga duha ka semana. Lakip diri ang duha ka reydy kag duha ka operasyong haras.

Ginreydy sang mga Pulang hangaway ang safehouse sang militar sa Barangay Kalupaan, Guihulngan City, Negros Oriental sang Disyembre 4. Nakuha diri ang duha ka bakpak sang militar.

Pila ka oras antes sini, ginreydy sang isa pa ka yunit sang BHB ang hedkwarters sang mga pulis nga nagabantay sa iligal nga pasugalan sa Sityo Makulos, Barangay Bulado sa pareho nga syudad. Nadakop sa operasyon ang isa ka babae nga pulis nga gilayon man nga ginbuy-an pagkatapos interrogahon kag makuhaan sang impormasyon. Ang ibang mga pulis nagdinalagan pakadto sa ila nga istasyon sa kahadlok.

Sang Disyembre 3, isa ka operasyon isnayp ang ginlunsar sang pareho nga yunit batuk sa detatsment sang CAFGU sa Barangay Guba, Vallehermoso. Isa ka suldado ang napatay.

Sa Negros Occidental, ginpalukpan sang yunit sang BHB ang detatsment sang militar sa Sityo Mamballo, Barangay Quintin Remo, Moises Padilla sang Nobyembre 21.

Sa Northern Samar, gin-ambusan sang BHB ang nagaoperasyon nga tropa sang PNP-Special Action Force sa Barangay San Jose, Mapanas sang Nobyembre 20 sang aga. Duha ka pulis ang napatay samtang apat ang napilasan.

Antes sini, ginpalukpan sang BHB ang tropa sang 20th IB sa tunga sang Barangay San Miguel, Las Navas kag Barangay Hinagonoyan, Catubig sang Nobyembre 17.

Bilang balos, apat ka beses nga ginkanyon sang militar ang mga lugar nga natabuan sang opensiba.

Halin sa pahina 2

Partido diin man may sanga sang Partido, yunit sang Partido kag mga tsapter sang rebolusyonaryong pangmasa nga organisasyon: sa mga pabrika, mga piyer, mga upisina kag iban pang empresa, sa mga komunidad sang imol, sa sulod sang mga balay, mga kampus, mga ospital, sa kubay sang mga komunidad sang Pilipino sa luwas sang pungsod, kag syempre, sa mga sonang gerilya kag baseng purok sa mga komunidad sa kaumahan kag mga kampo sang BHB sa mga kabukiran. Saulugon ang mga gamay kag mga daku nga pulong kag asembleya. Siguruhon nga bulag kag bungol ang mga kaaway sa mga palakpakan kag paghinugyaw sang pumuluyo. Paslawon ang mga malaut nga padihut ni Duterte kag sang AFP nga puggan ang pagsaulog kag ining mga pagtilipon.

Sa Disyembre 26, ginatawgan ang tanan nga kadre kag katapu sang PKP nga iladlad kag ibayaw ang aton pulang bandera, pasidunggan ang mga baganihan kag liwat palig-unon ang sumpa nga alagaran ang proletaryado kag pumuluyo, nga himuon ang kinahanglanon nga mga sakripisyo, pangibabawan ang tanan nga sablag, kag isulong ang demokratikong rebolusyon sang banwa tubtob sa kadalag-an.

AB

Welga sa Robinsons Handyman. Nagdaug sang Nobyembre 29 ang organisasyon sang mamumugon sang Robinsons Handyman pagkatapos magpasugot ang maneydsment sang kumpanya nga untaton ang pagpahalin kag ibalik ang mga unyonista nga ginpahalin sini. Ginkasa ang welga sa bodega sa Marikina City sang Nobyembre 26 batuk sa malaparan nga pagpahalin. Masobra 150 mamumugon ang nagpasakup diri.

Benepisyo para sa empleyado nga kontraktwal. Nagpiket ang mga empleyado sang gubyrerno nga katapu sang Kawani Laban sa Kontraktwalisasyon sang Nobyembre 19 sa atubang sang upisina sang Department of Budget and Management (DBM) sa Maynila para manawagan sang ₱10,000 *gratuity pay* para sa tanan nga mga empleyado nga kontraktwal kag kaswal. Sang Oktubre pa ginsumiter nila ang ila apela sa Office of the President kag DBM.

Hilwayon ang mga bilanggong pulitikal. Nagprotesta sang Disyembre 3 ang demokratikong mga grupo sa pagpanguna sang Kapatid sa atubang sang Quezon City Hall para ipanawagan ang pagsipa sa huwes nga si Cecilyn Burgos-Villavert. Si Villavert ang nagpirma sa mga *search warrant* sang 76 ka indibidwal sa nakaligad nga pila ka tuig. Ginduso man sa rali ang gilayon nga paghilway sa 712 bilanggong pulitikal sa pungsod (masobra 400 gin-aresto sa panahon sang rehimeng Duterte).

Iskema nga “No vax, no work,” ginapasuspendir. Ginapasuspendir sang Kongreso ang siling sini nga iligal nga iskema nga “no vax, no work” nga plano ipatuman sang IATF paagi sa Resolution 148-B kag 149. Ang rekomendasyon ginpaabot sa IATF sang Disyembre 1. Ini pagkatapos ang piket sang mga mamumugon sa Maynila sang Nobyembre 29 kag koordinadong mga paghulag sa mga upisina sang Nobyembre 27.

Pagpanukot sang mga titser sa DepEd. Nag-sulong ang masobra 100 titser sa Department of Education (DepEd) sa Pasay City sang Nobyembre 26 para iduso nga ihatag ang ila *overtime pay* para sa 77 adlaw kag 25% *overtime premium*. Angut sini, nagpiket ang mga titser sang ACT Region 7 sa upisina sang DepEd sa Cebu City dala ang panawagan nga aprubahan ang ila *collective bargaining agreement*. Naglunsar man sang mga pagtilipon ang mga unyon sa idalom sang ACT sa tagsa-tagsa ka eskwelahan bilang pagpakig-isa sa kampanya.

Ang perwisyo sang mga “pasurender” sa Sorsogon

Indi makapangabuhi sang malinong ang ordinaryong mga sibilyan sa Sorsogon bangud sa paliwat-liwat nga “pagpasurender” sa ila sa idalom sang mga Retooled Community Support Program (RCSP) sang 31st IB, 22nd IB, 93rd Civil Military Operations (CMO) Company kag mga pwersa nga pulis.

Lakip sa pinakaulihi nga biktima sini ang mga residente sa mga barangay sang San Jose kag San Isidro sa banwa sang Bulusan, Barangay San Ramon sa Barcelona, kag Barangay Bitan-o sa Sorsogon City. Sining nagligad nga binulan, ginbalik-balikan ang mga residente para pilit nga “ipasurender” ang ginaakusar nila nga mga tagasuporta sang Bagong Hukbong Bayan (BHB).

Isa si Manoy Rike sa mga biktima sang “pagpasurender” sa mga baryo nga ini. Nagakabuhi siya sa “pagsabak” o pagpas-an sang mga produkto sa uma pakadto sa higad kalsada. Nagalab-ot sa ₱500 ang ginakita niya halin diri, nga amo ang ginakayod niya para makatibawas sa kaimulon ang pamilya. Sang magpadihot ang militar sang mga pagpasurender, indi lang ang kantidad nga ini ang nadula sa iya.

Layi sang mga suldado ang ginapaluntad sa mga baryo nga sakop sang RCSP, katuwang ang lapnagon nga pag-red-tag, pagpaandam, pagpang-ipit kag pagpamahog sa ginaakusar sini nga mga tagasuporta sang armadong hublag. Duha ka beses nga ginpatawag sang militar si Manoy Rike para kuno “limpyuhon” ang ngalan. Ang tagsa ka interrogasyon kay Manoy Rike nagalab-ot sang anom ka oras. Maluwas pa ini sa patawag sa adlaw mismo sang “pasurender.” Sa kwentada niya, nagalab-ot tani sang ₱1,500-₱2,000 ang kita niya kon wala napewisyo sang mga patawag.

Maluwas diri, masobra ₱3,500 ang nadula nga kita sa iya sa panahon sang mga RCSP nga masobra isa ka semana ang pagtener sa baryo. “Indi ko mabisitahan ang duta nga kargo (ginarentahan) ko bangud basi matripan kon maabtan

ako nga isahanon sa uma. Indi ko mapahalab ang kalabaw kag baka, bisan simple nga magbisita sa ibang baryo,” reklamo niya. “Kon indi man ako magkadto, pamilya ko ang kadatuan kag pahugon.”

“Gani ang mga residente, wala na lang nagahalin sa balay kon may operasyon sa baryo,” panugiron ni Manoy Rike. Adlaw-adlaw ang interrogasyon sang RCSP sa baryo. Ang ibang residente tubtob tatlo ka beses kada adlaw ginapatawag sa *barangay hall* o sa kampo sang militar. Ginapapirma sila sa mga dokumento nga indi maathag kon para sa diin kag ginakuhaan sang retrato. Nagalab-ot ang kampanya sang intimidasyon sa liwat nga pagpatipon kag “pagpasumpa sang katampad” sa estado kag pag-ako nga mga “tagasuporta” sila sang BHB. Pila ka beses na nga nagreklamo ang mga biktima sa meyor sang Barcelona kag sa iban pang lokal nga upisyal. Ang mga pamatan-on sa Barangay Bitan-o nagreklamo sang pagpang-ipit kag pagpangsugyot sang 93rd CMO sa mga residente nga magakusar sa ila nga mga kaingod. Pero bangud nasampawan na sang lokal nga pormasyon sang National Task Force (NTF)-ELCAC ni Duterte ang lokal nga guberno, wala sini nabuligan ang reklamo sang mga residente. Masami pa nga ginagamit sang 93rd CMO ang lokal nga midya para manghugas-kamot.

Akig na katama ang mga residente sa mga seremonya sang paliwat-liwat nga “pagpasurender” nga pila ka bulan lang ang bal-ot. Halimbawa sini ang kaso sang 70 residente halin sa Sta. Cruz kag San Ramon sa Barcelona nga ginpasurender sang Marso 2020. Liwat sila nga gintipon sang Abril 8 sa

sentrong banwa para magsumpa sang katampad kag “magrali” kontra sa BHB. Liwat naman sila nga “ginpasurender” sang Nobyembre 19 kadungan sa aktibidad sa Barangay Bitan-o. May mga “sumurender” nga sang ulihi ginkulong o indi gani ginpatay sang militar. Sila masami nagbalibad nga mag-espiya sa ila mga kasimaryo o kapamilya para sa militar kag pulis. Sa datos sang BHB-Sorsogon, indi magnubo sa tatlo nga “sumurender” ang ginaresto kag isa ang ginpatay.

Luwas sa Barcelona kag Sorsogon City, nakakasa man ang pwersahan nga “pagpasurender” sa ibang bahin sang prubinsya. Sa Donsol, 17 sibilyan, lakip ang tatlo ka upisyal sang barangay, ang “ginpasurender” sang Oktubre. Sa Juban, duha ka beses na nga “ginpasurender” ang mga residente sa Barangay Calateo. Sa bilog nga prubinsya halin Enero 2020 kag Agosto sining tuig, ginreport sang mga Sorsoganon nga indi magnubo sa 97 barangay sa 10 banwa kag syudad ang ginbiktima sang peke nga “pagpasurender”. Ang numero nga ini kabahin sang 113 barangay sa bilog nga prubinsya nga may mga kaso sang pilit nga “pagpasurender” halin pa sang 2018. May ara man nga kahadlok, sang ulihi kaakig gihapon ang nangibabaw kay Manoy Rike. “Sa pagpangharas kag pagperwisyo sa amon sang militar, labing napatud-an nga sila wala sang pulos nga mga tawo. Mga idu sila ni Duterte nga wala sang labot sa amon nga mga imol. Wala sila sang labot sa kadakuon sang nagakadula nga kita sa amon kon ari sila. Paano ko mabayaran ang hulugan nga kabinet kon pila ka adlaw ako nga indi makatrabaho?”

“Gani ato man gihapon! Nagabato gihapon! Bisan pila ka beses pa sila nga magpasumpa diri, indi nila makuha ang balatyagon sang mga tawo,” panindugan ni Manoy Rike. **AB**

Sa mga apo sang layi militar, indi baganihan si Marcos

Ara sa praktis sang basketbol si Andi, nga sadto 15, sang ginlubong si Ferdinand Marcos Sr. sa Libingan ng mga Bayani. “Nakibot ako,” namumduman niya. “Indi bala diktador siya?” Ngaa ginlubong siya didto?”

Nag-upod siya sang gin-imbatar siya nga magrali. Nagkadto siya kag iya mga kaklase sa Taft Avenue sa Maynila kon sa diin nagtipon ang iban pang estudyante nga nagsabat sa panawagan. Didto ginpagwa niya ang iya kaakig kag mga hibubun-ot. Didto man, nabatyagan niya ang init sang pag-ululupod. “Nakaka-pro-ud,” siling niya, sang makita ang iya mga kaklase nga upod ang ibang mga estudyante sa kalsada.

Sa pihak nga bahin sang Metro Manila, 5,000 estudyante ang nagmartsa sa Katipunan Avenue sa Quezon City. Isa diri si Mar, sadto 19, estudyante sa kaingod nga unibersidad, nga nahapit sang *barrage* sa iya kolehiyo. “Grabe nga kaakig ang nabatyagan ko,” siling niya.

Naakig man si Red, sadto 18, sang mabasa niya sa *social media* ang pakawat nga paglubong. Naba-

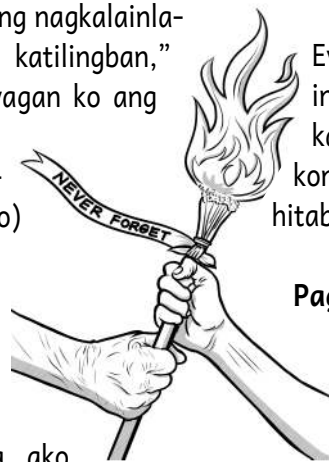
litaan niya nga may paghulag sa Iloilo, kon sa diin siya, kag didto siya nag-upod. “Sa panahon nga ina, nahibal-an ko na ang mga krimen ni Marcos. Pero iban ang pamatyagan nga mabatian ini sa rali, halin sa mga tagapamaba sang nagkalainlain nga sektor sang katilingban,” siling niya. “Nabatyagan ko ang kaakig sang mga tawo sa nangin desisyon ni (Rodrigo) Duterte.”

Bisan isahanon, nagkadto si Connie, sadto 15, sa Libingan ng mga Bayani. “May dala ako nga plakard nga gingisi ko nga pahina sang notebook,” estorya niya. “Wala ako sang organisasyon sadto. Singgit lang ako nga singgit.”

Indi tanan nakapagwa sang ila

hibubun-ot sa mga rali. “Nagpauli ako nga nagahibi,” madumduman ni Eve, sadto 14. Bilang pagpakig-isa, nagsuksok siya sang itom, gin-islan sang itom ang iya *profile picture* kag “mabaskog nga nagpanawagan” sa mga kakilala. Kadungan sang ginatos ka libo nga pamatan-on, ginbuhos niya ang tanan niya nga kaakig sa *social media*.

Sa madamo nga pareho ni Eve, ginbag-o sang adlaw nga ina indi lang ang pagbasa sa kasaysayan kundi ang pamaagi kon paano gintan-aw ang mga hitabo sa katilingban.

Pagbalibad sa kamatuoran

Mga apo na sang *martial law* ang henerasyon nga nagmartsa kontra sa paglubong kay Marcos.

“Ginbato sa amon sadto nga wala kami sang ihibalo bangud mga bata pa kami kag wala namon maabtan ang diktadurya,” suno kay Andi. “Pero nadumduman ko ang ginhambal sang Grade 9 titser ko nga “sua fabula nostra fabula.” Ang kasaysayan nila kasaysayan ko man. Bisan wala kami o ako nabuhi sa panahon sang *martial law*, kasaysayan ko ini kag dapat magpasilabot ako.”

Sa tan-aw niya, indi man direktang biktima sang *martial law* ang iya nga henerasyon, biktima ini sang pagpangtiko sang kasaysayan. “Ginabag-o ang kamatuoran para sa kaugalingon nga interes,” siling niya. “Indi lang ini bahin sa nagligad, pero sobra pa, bahin ini sang su-bong.”

Suno sa mga akademiko, indi malain nga irebisa ang kasaysayan ko ini nagaserbi sa integrasyon sang mga tingog nga sadto ara sa pinakakubos kag nakabase sa lehitimong mga ebidensya nga istorikal. Pero kon ang estoryahan ang pagbalibad nga linibo ang ginpatay sa idalom sang layi militar, o minilyon ang

Sundan sa pahina 6

Pangabuhian, kinamatarung, kahilwayan!

MASOBRA 5,000 AKTIBISTA ang nagtipon sa dulunan sang Quezon City kag Maynila sang Nobyembre 30 agud dumdumon ang ika-158 tuig sang pagkabun-ag ni Andres Bonifacio. Kadungan nga ginsaluduhan sang mga raliyista ang pagkabaganihan sang ordinaryong pumuluyo nga nagapan-gapin sa ila mga kinamatarung kag kaayuhan.

Sa pagpanguna sang Kilusang Mayo Uno, nanawagan sila nga ipanagtag na ang ginapangayo nga ₱10,000 ayuda para sa kada pamilya, ₱15,000 ayuda sa mga mangunguma kag maghatag sang makabuhi nga sweldo. Siling nila, halos wala na sang makaon ang mga Pilipino bangud sa tuman kanubo nga sweldo sa panahon nga abot-langit ang presyo sang langis kag iban pang balaklon kag serbisyo.

Panawagan man sang mga nagrali nga pamatian sang mga nagakandidato sa eleksiyong 2022 ang mga reklamo sang masang anakbalhas kag magtindog upod sa ila.

Ginpakamalaut nila ang magpartner Marcos-Duterte nga siling nila patud nga magapasingki sa mga paglapas sa tawhanong kinamatarung kon makapungko sa poder.

Kadungan sa protesta, nagtipon man ang 200 aktibista sa Cebu kag 100 sa Baguio. May paghulag man sa mga syudad sang Davao, Bacolod, Iloilo kag San Fernando (Pampanga). May ara man sa mga prubinsya sang Aklan, Capiz, Cavite, Rizal, Laguna kag Batangas.

Mabug-at nga palas-anon sang mga mangunguma sang tabako

Sa nagligad nga 11 tuig, panawagan sang mga mangunguma sang tabako nga pataason pakadto ₱128 kada kilo ang presyo sang ila mga produkto. Sa subong, ara sa ₱72-₱87 kada kilo lang ang presyo sang nagkalainlain nga tipo sini. Ginapanawagan man nila nga kuhaon ang mga klasipikasyon sang tabako nga ginagamit para baratuhon ang presyo. Ugaling, sa Tobacco Tripartite Consultative Conference sang Nobyembre 10-11, liwat nga nakighimbon ang National Tobacco Administration (NTA) sa mga komersyante para pungan ang signipikante nga pagtaas sang presyo sang tabako.

Ginpagwa sang NTA nga nagkasugot ang mga mangunguma kag mga komersyante nga pataason lang sang ₱3-₱4 ang presyo sang nagkalainlain nga klase sang tabako halin ₱69-₱84 kada kilo sa nagligad nga duha ka tuig. Kulang katama ini para sustentuhan ang gasto sa produksyon sang mga mangunguma. Nakabase ang ginaproponer nga ₱128 presyo sa kwenta sa gastos sang mga mangunguma.

Ang produksyon sang tabako

nagakinahanglan sang daku nga pondo kag pagtrabaho. Sa tanya sang mga mangunguma kag NTA sang 2019, nagalab-ot sa ₱151,060 ang abereyds nga gasto sa produksyon sa kada ektarya sang tabako. Daku nga bahin sang gasto nagakadto sa mga kagamitan sa produksyon (₱62,631) kag renta sa duta (₱18,856).

Masobra anum ka bulan ang ginahinguyang sang mga mangunguma sa produksyon, halin sa pagbinhi

Volume of tobacco production in the Philippines (metric tons)

Year	Volume (metric tons)
2016	56,500
2020	52,400

Total tobacco production area

Year	Area (hectares)
2016	32,501
2020	28,008

Total number of tobacco farmers

Year	Number of farmers
2013	53,000
2016	41,000

Source: Philippine Statistics Authority, National Tobacco Administration

tubtob sa pag-ani kag pagbaligya. Suno sa pinakaulihi nga tantya sang NTA sang 2014, ₱63,281 lang ang abereyds nga netong kita kada ektarya sang tabako sa kada siklo sang pagtanum.

Gagmayan kag pugtak-pugtak ang lokal nga produksyon sang tabako. Suno sa Stop Exploitation-Ilocos, ginatantya nga 75% sang mga mangunguma sang tabako sa rehiyon wala sang kaugalingon nga

Sundan sa pahina 7

Halin sa pahina 5

ginkawat sa kaban sang banwa, hayagan ini nga kabutigan.

“Wala nakabulig,” suno sa isa ka edukador, “nga indi kumpleto nga ginatudlo ang kasaysayan sang layi militar sa mga eskwelahan.” Siling niya, may ara nga “selektibong pagkalimot” ang mga teksbuk sang Department of Education. Lakip sa mga ginapalapta mismo sa mga eskwelahan ang kabutigan nga nag-agi sang “bulawanon nga mga tuig” ang Pilipinas sa idalom sang diktadurya.

Sa panahon sang internet kag social media, labi nga nangin hayagan ang mga pagpangtiko. Gamit ang binilyon nga ginkawat nga manggad, ginapalapnag diri sang pamilya Marcos ang pili nga mga kinalam nga nagadayaw sa diktador kag nagaatake sa sin-o man nga nagabuyagyag sa kamatuoran.

Nagalawig nga aktibismo

Lima ka tuig pagkatapos ang pagdeklarar nga baganihan kay Marcos, wala sang untat ang pama-

tan-on sa pagbato sa mga kabutigan nga ini. Ang sadto nagaumpisa pa lang nga maghibalo mga aktibista na subong.

“Importante nga balikan naton ang kasaysayan para indi maliwat ang mga pagsayop sa nagligad,” suno kay Red. “Bal-an na naton ang mga krimen ni Marcos. Obligasyon naton nga pungan ang pagbalik ni la (sang mga Marcos) sa poder kag mga pareho nila nga diktador, makawat kag paantus sa pumuluyo.”

Suno kay Andi, labi ini nga kinahanglanon batuk sa mga katalagman sang pagbalik sang mga Marcos kag pagpabilin sang mga Duterte sa poder sa palaabuton nga eleksyon. “Si Duterte ang may salabton sa pagpalubong kay Marcos,” siling niya. “Sadto pa man ginpakita na niya nga gusto niya nga mangin Marcos. Sadto pa man, nahibal-an na namon nga kinahanglan nga maghulag para likawan sang amon nga henerasyon nga magbalik ang pagdumala ni Marcos

paagi kay Duterte.”

Subong todo-larga ang kampanya sang magpartner Marcos-Duterte para sa pagkapresidente kag bise presidente sang pungsod, “doble-trabaho” ang kinahanglan,” siling niya.

“Ang importante,” siling ni Red, “amo ang sige-sige nga pagtuon kag mangin kritikal. Ara na ang mga materyal kag resorsa bahin sa diktadurya. Ara man ang mga panaysayon sang mga biktima sang layi militar.”

Sa pagbato sa tiraniya, nahibal-an nanday Andi, Red, Mar kag Eve nga daku ang katungdanan sang pamatan-on nga aktibista. “Katungdanan namon nga pamuklaton, organisahon kag pahulagon ang pareho namon nga pamatan-on kag ibang sektor,” suno kay Red. “Puede namon nga gamiton ang amon nga tingog sa pagboto sa eleksyon, sa mga protesta kag pagbato sang nagkalainlain nga sektor, kag mangin sa pag-entra sa mas mataas nga porma sang paghimakas.” **AB**

duta. Ara sa abereyds nga sangkap-at tubtob tunga sa ektarya lang ang ginapanag-iyahan sang mga gamay nga mangunguma nga may duta. Sa tantya sang NTA, 65% sang nagatanom sini nagatalauma sang mas manubo sa isa ka ektarya. Mayorya sang mga ulumhan (66%) makita sa Ilocos Region, masunod ang Cagayan Valley (19%).

Ang 55% sang produktong tabako sa pungsod klase sang Virginia ang pangunahon ginabakal sang kumpanyang Philip Morris and Fortune Tobacco Corporation (PMFTC) ni Lucio Tan. Kontrolado sang burges-kumprador nga si Tan ang 70% sang merkado sang sigarilyo sa pungsod. Halin 2017, ang NTA kag mga gamay nga komersyante ang direkta nga nagabakal kag nagapakantrata sa produksyon sang tabako sa Ilocos nga ila ginabaligya sa PMFTC.

Pagkaputo sang mga mangunguma

Bangud sa kawad-on sang suporta sang estado, madamo nga mangunguma sang tabako ang nagakaputo kag natulod nga magtanom sang ibang pananom. Ginapatihan nga pangunahon nga paktor ini sa pagbagsak sang produksyon sang tabako sa nagligad nga mga

tuig kag sa paggamay sang numero sang mga mangunguma kag kabilugang erya sang duta nga nakatuon para diri.

Sang unang kwarto sang tuig, nagdaku ang pagkaputo kag nagbagsak ang produksyon sang tabako dulot sang pagpanghalit sang *tikag* o malawig nga tig-ilinit sa Ilocos Norte sa isa ka bahin, kag mga mabaskog nga ulan sa La Union kag Ilocos Sur sa pihak nga bahin. Sa pagpanalawsaw sang National Democratic Front-Ilocos Region (NDF-Ilocos), ginatantya nga 90% sang mga ulumhan sang tabako ang naguba sa Ilocos Sur kag La Union. Sa datos sang NTA, naglab-ot sa 1,132 ektarya sang mga talamnan sang tabako ang nalunod sa baha kag nasamad. Naglab-ot sa ₱81 milyon ang kabilugan nga balor sang mga tabako nga nasamad.

Sa Ilocos Sur, 453 ektarya sang mga talamnan sang tabako ang nalunod sa baha.

Nagabalor sang ₱30 milyon ang nasamad nga produkto. Suno sa NDF-Ilocos, naglab-ot sa ₱1.5-₱3

milyon ang naputo sa mga mangunguma. Sa La Union, halos 90% sang mga pananom nga tabako ang nasamad. Sa tantya sang isa ka mangunguma nga nagtanom sang 1,500 nga binhi, naglab-ot lang sa ₱2,000 ang iya kita nga dapat tani ₱20,000.

Sa kaso sang isa ka mangunguma sa banwa sang Burgos, masobra katunga sang talamnan niya ang nalunod kag nasamad. Wala na siya sang pangbayad sa ₱20,000 nga ginutang niya para sa siklo sang pagtanom. May nalista na ang NDF-Ilocos nga mga kaso sang paghikog sang mga mangunguma sa San Juan, Cabugao, Sinitait kag Vigan sa Ilocos Sur bangud sa pagkaputo.

“Bulawan” nga wala sang benepisy

Ginatawag nga “berde nga bulawan” ang tabako bangud sa daku nga amot sini sa ekonomya sang pungsod. Halin Enero tubtob Hulyo, naglab-ot na sa ₱83 bilyon ang nakulekta nga buhis sang estado halin sa buhis sa tabako. Sang nagligad nga tuig, ginatantya nga ₱18 bilyon ang gintigana sa mga lokal nga gubyrno para sa produksyon sang tabako.

Naglab-ot naman sa \$433 milyon (₱21.7 bilyon) ang ginkita sang rehimen sa pag-eksport sang tabako sang nagligad nga tuig. Dugang pa diri ang binilyong piso nga ginkita sini halin sa buhis sang PMFTC tuig-tuig. Pero, wala ini nakalab-ot sa kadam-an sang mga mangunguma.

Suno sa mga mangunguma, tabako lang ang pananom nga may pat-ud nga makuhaan sang kapital kag mabaligyaan. Ginagamit man sang mga mangunguma bilang kolateral ang gin-ani nga tabako para makapangutang sa mga usurero para makalampuwas ang masunod nga panahon sang pagtanom. AB

₱66.45-milyon nga pondo sang tabako, ginkurakot ni Imee Marcos

NABUYAGYAG SANG 2017 ang maanomalya nga paggamit ni Imee Marcos, sadto gobernador sang Ilocos Norte, sa ₱66.45-milyon subsidyo para sa mga mangunguma sang tabako sa prubinsya. Ang amo nga pondo halin sa 15% buhis sa mga produkto sang tabako nga ginapanaog sa gahum sang Republic Act (RA) 7171. Imbes nga gamiton para pauswagon ang produksyon sang tabako, gin-ako ni Marcos ang paggamit sa pondo para magbakal sang masobra 110 salakyan. Natukiban nga sobra sang ₱21.45 milyon ang presyo sang mga salakyan.

Halin nga nangin layi ang RA 7171, ginaduso na sang mga mangunguma nga gamiton ang binilyong pondo nga natipon sini halin sa buhis sang tabako para direktang suportahan ang produksyon sang mga mangunguma. Lakip sa ila nga panawagan ang irigasyon, libre nga kagamitan sa pagpanguma, abono, makinarya, kag iban pa. Ginaduso man nila nga gamiton ini para sa ayuda sa mga panahon sang mga kalamidad kag iban pang kahalitan pareho sang mga bagyo, baha, tig-ilinit kag krisis dulot sang pandemya.

Teror sa ere, teror sa duta

KAKUGMAT SA PUMULUYO ang gindulot sang mga bomba kag operasyong militar sang mga armadong pwersa sang rehimeng Duterte sining nagligad nga duha ka semana. Indi magnubo sa anum ka barangay sa Iloilo, Sorsogon kag Negros ang apektado sang pagpanublag nga ini.

Apat ka bomba ang ginhulog sang mga eroplano panggera sang militar sa Sityo Burak, Barangay Alimodias, Miag-ao, Iloilo sang aga sang Disyembre 1. Suno sa mga residente, nagbugtaw sila mga alas-5 sang kaagahon. Pila ka beses nga ginkanyon sang militar ang lugar. Apektado sini ang pangabuhian sang mga mangunguma nga wala pa nakabangon sa sunud-sunod nga mga kalamidad sa nagligad nga mga bulan.

Ginpaggwa sang militar nga antes ang pagpamomba, nakaengkwentro sang mga suldado sini ang 70 Pulang hangaway sa lugar. Wala sang natabo nga amo nga engkwentro, suno sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) sa rehiyon. Isa ka gamay nga yunit ang sadto ara sa lugar para magbulig sa produksyon sang mga mangunguma.

Sa Sorsogon, isa ka mangunguma ang gin-aresto samtang apat nga iban pa ang gin-ipit sang mga suldado. Gin-aresto sa akusasyon nga katapu sang BHB si Edwin Hitois, isa ka barangay tanod sa Trece Martirez, Casiguran, Sorsogon sang Disyembre 2. Gin-ipit man sanday Purisima Hapa kag Rolly Estolas nga pareho nga residente sang Barangay Sangat, Gubat sang Nobyembre 29. Sa Barcelona, ginpalukpan pero wala maigo sang mga suldado si Kenneth Escullar sa Barangay Sta. Lourdes sang Nobyembre 28. Ginbakol naman si Joey Escurrel sa Barangay Olandia sang Nobyembre 2.

Sa Negros Oriental, ginlight sang mga suldado sang 62nd IB ang duha ka sityo sang Barangay Budlasan, Canlaon City sang Nobyembre 23 kag 28. Iligal nga ginsulod nila ang mga balay, gin-interogar ang mga residente kag gin-inspeksyon ang ila mga selpon kag iban pang gamit. Ginbakol kag ginkawatan man sang selpon si Rodel Montero, 18, samtang pakadto siya sa ila uma.

Sa Guihulngan City, pataratas nga nagpalupok ang mga suldado nga nagakampo sa Sityo Kasingan, Barangay Trinidad sang tungang gab-i sang Nobyembre 21.

Sa Bulacan, gin-aresto sanday Joe-art Garrido Salvacion kag Herbert Binuangan, Obando sang Nobyembre 25. Ginpaggwa sang mga pulis nga may nakumpiska nga droga kag pusil sa duha.

Sa Surigao del Norte, gin-aresto sang pulis kag militar si Anecito Patac sang Nobyembre 26 sa iya balay sa Barangay Urbiztondo, Claver. Si Patac tsirman sang Adnama Mining Resources Inc Labor Union.

Kaso batuk sa 17 aktibista, ginbasura sang korte sa Agusan

GINBASURA SANG KORTE sa Agusan del Sur ang himu-himo nga kaso batuk sa 17 aktibista nga ginpasaka sa ila sang 2019. Sang Hunyo 10 pa ginpagwa ang desisyon pero sang Disyembre 1 lang ginhatag sa mga abugado sang mga akusado ang mga papeles angut sini.

Suno kay Judge Fernando Fudalan Jr., ang huwes nga nagbasura sa mga kaso, masobra isa ka tuig na nga nakahunong sa iya upisina ang kaso pero wala pa sang ti-kang ang prosekusyon angut diri. Ginbasura sang husgado ang gingamit nga mga mandamyento de aresto bangud mga “John Doe” lang ang nakalista diri kag wala ini sang mga deskripsyon sang mga tawo nga ginapaaresto.

Ang 17 nga gin-akusahan sang *kidnapping*, pagpangawat kag arson mga katapu sang Karapatan, Alliance of Concerned Teachers kag Rural Missionaries of the Philippines, nga nakabase sa Northern Mindanao.

Ang mga kaso sa ila kolektibo nga ginbansagan nga “mga kaso nga Sibagat”. Naghalin ang mga ini sa pagdalahig sa ila sang militar sa reyd sang BHB-Agusan del Sur sa isa ka detatsment sang CAFGU sa Barangay Tubigon, Sibagat sang Pebrero 19, 2019.

Sang Nobyembre 24, ginbasura man sang korte ang himu-himo nga kaso nga *illegal possession of firearms and explosives* nga ginpasaka batuk sa mag-asawa nga aktibista nga gindakup sa Metro Manila sang 2019. Ginbasura sang Manila Regional Trial Court Branch 19 ang mga kaso nga gin-atubang nanday Cora Agovida, tagapamaba sang Gabriela sa Metro Manila, kag Michael Bartolome, organisador sang grupong Kadamay.

Mga mangunguma sang Cagayan Valley, nagprotesta sa pungsodnon nga kabisera

GINLUNSAR SANG MGA mangunguma kag progresibong grupo halin sa Cagayan Valley ang duha ka adlaw nga pagpangalampag sang Nobyembre 23 kag 24 sa pungsodnon nga kabisera para ipanawagan ang gilayon nga paghilway sa mga bilanggong pulitikal sa ila rehiyon kag untaton ang pagpang-ipit sa mga demokratikong grupo.

Sa sulod sang duha ka adlaw, ginpangunahan sang Danggayon Cagayan Valley ang mga programa sa atubang sang Camp Aguinaldo, Senado, Department of Justice, Commission

on Human Rights kag House of the Representatives. Ginsaysay sang mga myembro sini kag ila mga tagasuporta ang tunay nga kahimtangan sang mga mangunguma sa rehiyon nga lubos

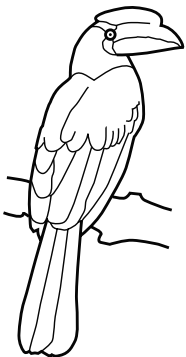
kaisog nga nagahimakas, sa pihak sang mabudlay nga pangabuhian kag pagpaantus pa sang pag-red-tag, pagpang-ipit, militarisasyon, kag peke nga pagpasurender. Gintumod sang grupo nga kriminal ang NTF-Elcac nga ginapamunuan mismo ni Duterte. Nagpasa man sila sang mga dokumento kag naghiwat sang mga dayalogo para sa aksyong ligal batuk sa may sala nga mga pulis kag suldado.

Omicron

isa ka “ginakabalak-an nga baryant” sang Covid-19

nga **una nga nadiskubre** sang mga **syentista sang South Africa** sang Nobyembre 24. May ara ini sang “mataas nga numero sang mga mutasyon” kag mahimo nga liwat makalaton sa mga dati na nga nalatnan.

Ginkuhaan: World Health Organization

93

species sang pispis sa Pilipinas nagakapeligro nga dalayon nga madula

dulot sang **pagkalbo sang kagulangan** kag **climate change**. Pila diri ang tirik, agila kag bukaw. May kabilugan nga **594 species** sang pispis sa aton pungsod.

Ginkuhaan: Biological Correlates of Extinction Risk in Resident Philippine Avifauna

IDEVAW

o International Day for the Elimination of Violence against Women

(Internasyunal nga Adlaw para Tapuson ang Kalakasan Batuk sa mga Kababainhan) ginalunsar kada Nobyembre 25 sang tuig. Nakaugat ang kampanya nga ini sa **pagpatay** sa aktibista nga mag-ulutod nga sanday **Patria, Minerva** kag **Maria Teresa Mirabal** sa Dominican Republic sang Nobyembre 25, 1960.

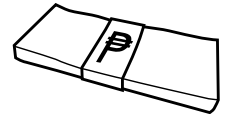
82

kada adlaw ang biktima sang paglapas sa tawhanong kinamatarung

sa idalum sang **rehimeng Duterte** halin Disyembre 1, 2020-Disyembre 1, 2021.

Ginkuhaan: Ang Mahigko nga Gera ni Duterte sa 2021, Ang Bayan, Disyembre 4, 2021

₱3.7 bilyon

ang **gingasto** sang pila ka **kandidato**

halin **Enero tubtob Septyembre 2021** para mag-anunsyo sa telebisyon, radyo, dyaryo kag **billboard** **antes pa sila magpresentar sang mga sertipikasyon sang pagkakandidato**.

Ginkuhaan: Philippine Center for Investigative Journalism

₱32,000 + interes

ang **wala ginbayaran** ni **Ferdinand Marcos Jr.**

bilang **multa** sa **kaso sang wala pagbayad sang buhis**, suno sa mga rekord sang rehiyunal nga korte nga naghusgar sa iya sang 1995, kag sa Court of Appeals nga nagpalig-on sa desisyon sang 1997.

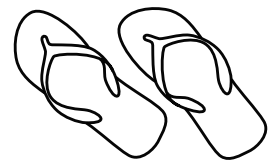
Ginkuhaan: Quezon City Regional Trial Court Branch 105

Inaway sa Pasong Tirad

inaway sa tunga sang mga **suldado nga Pilipino** kag **Amerikano** sang

Disyembre 2, 1899

sa sadto banwa sang Concepcion (Gregorio del Pilar subong) sa Ilocos Sur. Namatay sa inaway nga ini si Gen. Del Pilar sa edad nga 24.

3,000

tsinelas ang ginhilera sa atubang sang Washington Monument sa White House

sa Washington D.C. sang mga tagapangapin sang tawhanong kinamatarung kag aktibista sa US sang Nobyembre 20 bilang simbolo sang mga **ginpatay ni Rodrigo Duterte** sa iya **paltik nga gera kontra-droga**.

Ginkuhaan: International Coalition for Human Rights in the Philippines

Mga protesta sa 2021: Para sa sweldo, kinamatarung kag kahilwayan

Sa tuig 2021, ikaduha nga tuig sa idalom sang pandemyang Covid-19, sige-sige ang mga paghulag para sa sweldo, kinamatarung kag kahilwayan nga ginpasakupan sang ginatos ka libo nga pumuluyo. Nusustenir sang mga mangunguma sa India ang ila protesta para ibasura ang kontra-mangunguma nga layi sang rehimeng Modi. Sa US, nagbwelo ang kahublagang welga para sa makatarungan nga sweldo kag mas maayo nga kundisyon sa pagtrabaho. Sa nagkalainlain nga pungsod sang Latin America, nagbalod ang mga protesta batuk sa mga polisiya nga neoliberal, nagasingki nga pasismo, kurapsyon kag palpak nga sabat sa pandemya. Nagpursiger ang mga kahublagang demokratiko sa Palestine, Myanmar kag Thailand.

Welga para sa sahod

Nagmarka sa US ang kahublagang welga sang mga mamumugon nga ginbansagan nga Striketober. Nagpasakup diri ang 100,000 mamumugon halin sa nagkalainlain nga unyon. Panawagan nila ang dugang nga sweldo, mas makatawo nga kundisyon sa pagtrabaho kag pagkilala sa ila dignidad bilang mga tawo. Sang Nobyembre, mga mamumugon naman sang Amazon ang nagprotesta para iduso ang makatarungan nga sweldo, mga benepisyu kag pagtapos sang kontraktwalisasyon. Ginatantya nga may isa ka milyon nga mamumugon ang Amazon sa bug-os nga US. Sa South Korea, nagkasa sang pungsodnon nga welga ang Korean Confederation of Trade Unions sang Oktubre 20 batuk sa kontraktwalisasyon kag para sa dugang nga mga benepisyu.

Makatawo nga kundisyon sa pagtrabaho kag ayuda sa tunga sang krisis sa ekonomya ang tampok nga panawagan sang 25,000 mamumugon sa France sang Oktubre 5. May mga pareho nga protesta man sa Indonesia, Uganda kag South Africa.

Mga kahublagang anti-neoliberal

Nasustiner sang minilyon nga mangunguma sang halos isa ka tuig ang ila protesta batuk sa tatlo ka neoliberal nga layi sa agrikultura nga siling nila labing magalumos sa ila sa kaimulon. Masobra isa ka milyon ang nagmartsa sang Nobyembre 2020 padulong kabisera sang pungsod,

kag gatos kalibo ang nagpabilin sa mga kampo nga protesta tubtob sa subong. Sang Nobyembre 19, gin-anunsyo sang gubyernong Modi nga igabasura na ang ginapamatukan nga mga layi.

Nasustiner man ang mga protesta sa Chile nga ginatawag “Estalido Social” (Pangkatilingban nga Paglupok) para batuan ang mga polisiya nga neoliberal nga nagahagmak sa ekonomya kag pulitika sang pungsod. Mayor sa ila mga ginduso ang pagbag-o sa konstitusyon nga lubos nga nagapabor sa pribadong sektor kag mga repormang pangkatingilban. Sang Oktubre, nagsulog sa kalsada ang linibo nga pumuluyo bilang pagdumdom sa una nga daku nga protesta sang 2019 nga ginpasakupan sang 1.2 milyon.

Sa Colombia, ginatantya nga 5 milyon ang nagpasakup sa mga protesta nga nagsugod sang Abril para sa pagbasura sa reporma sa buhis sang rehimeng Duque. Sang Mayo, napilitan ang gubyerno sini nga iat-ras ang reporma.

Sang Oktubre 26, nanguna ang mga tumandok sa Ecuador sa panawagan nga “paro nacional” o pungsodnon nga pagsira kadungan sang pagtimbuok sang presyo sang langis kag bilang pagkundenar sa mga polisiya sa ekonomya sang gubyernong Lasso.

Nagapadayon nga mga protesta

Nagpadayon sa tuig 2021 ang mga protesta batuk sa rasista nga

diskriminasyon sa US batuk sa mga Itom. Sang Marso, nagbwelo man ang kahublagan batuk sa rasistang diskriminasyon sa Asian-American sa pungsod.

Nagapadayon man ang pagduso sang mga demokratikong kahublagan batuk sa tiraniya kag pagpangipit sa Thailand kag Myanmar. Sa Sudan, linibo ang nagprotesta sa hunta militar nga nagpatalsik sa napilian nga sibilyang gubyerno sang Oktubre.

Sa Cuba, duha ka beses (isa sang Hulyo kag liwat sang Nobyembre) nga ginpaslaw sang pumuluyong Cubano ang mga pagtuyo sang US nga manggamo sa sulod sang pungsod paagi sa pagpondo sang mga gamay nga grupong oportunistang.

Malaparan nga untat-trabaho ang ginkasa sa West Bank kag Gaza sa Palestine kag bisan sa Israel bilang protesta sa okupasyon kag pagpamomba sang Israel sa Gaza.

Sang Nobyembre, linibo nga aktibista nga nagapangapin sa kapalibutan ang nagtipon sa Scotland para pakamalauton ang kawad-on sang pangkalibutanon nga aksyon agud pungan ang *climate change*. Ginhimo ang protesta kadungan sang ginalunsar nga kumperensya bahin sa *climate change* o COP. AB